

Mezopotámie

Starověk

S čím souvisí počátky starověku?

Starověk

- Období **vzniku a rozvoje prvních civilizací** - států (**ZAČÁTEK - vznik 1. písma! - viz obr.**) na Blízkém východě (státy MEZOPOTÁMIE, EGYPT) a Dálném východě (**jaké znáš tamní civilizace?**)
- **Cca 4. tisíciletí př. n. l. - počátek středověku** (konec 5. - 1. pol. 7. stol.)
- **KONEC** starověku spadá do doby **zániku západořímské říše (r. 476)**, jenž nastal také v důsledku **stěhování národů a arabské expanze** (smrt císaře Justiniána I. ve Byzantské říši - 2. pol. 6. stol., resp. smrt proroka Mohameda v roce 632)

Vznik států

- Stát mohl vzniknout teprve potom, když vznikla dlouhodobá nadprodukce v zemědělství → vypěstoval více, než spotřeboval → **společenská dělba práce** (zemědělci, řemeslníci, obchodníci...)
- Vznikají **privilegované vrstvy** - **vojáci**, **kněží**, **úředníci**, kteří se starají o vybírání naturálií (daňoví výběrčí) a evidenci (písaři), ale také vrstva **otroků** - obyvatelé bez práv, kteří patřili přímo státu nebo svobodnému člověku
- **PÍSMO**: nejdříve praktické účely (hospodářství, daně, politika, zákony), později i literární díla

Asyrský voják

Starověká Mezopotámie

- „Země mezi řekami“, „meziříčí“ (z řečtiny)
- Nejprůhodnější podmínky pro rozvoj zemědělství mezi toky ř. **Eufkrat a Tigrid** (úrodná půda, každoroční záplavy, zavlažovací kanály, zásobní nádrže). **Jaký jiný účel měly tyto řeky?**

Mapa Mezopotámie

Sumerové

- První obyvatelé Mezopotámie (4. tis. př.n.l.), neznámý národ - ani Semité (např. dnešní Arabové...), ani Indoevropané (např. současní Evropané...)
- **1. městské státy - z větších vesnic vznikala města se širokým zázemím** (doplň si názvy z učebnice)
- Centrem byl chrám a nejvýzn. představitelem **KNĚZ**, který ovládal úřednictvo a vojsko. Později, jak více soupeřili sumerská města o moc, získal větší vliv vojevůdce = **KRÁL**.
- **První národ, který užíval písmo** (polovina 4. tis. př. n. l.) - rákosové písmo a hliněné destičky, na začátku tahu širší → klín → **klínové písmo** (viz video v odkazech nebo obr.)

(Akkad)ská říše (2. pol. 3. tis. př. n. l.)

- První centralizovaný stát (**porovnej městský a centralizovaný stát?**) na území Mezopotámie, založen semitským úředníkem z města Kiš, který se tam zmocnil vlády - král **Sargon**
- Příliv semitských kmenů

*Hlava
akkadského
panovníka,
23. stol.
př.n.l.*

Asýrie (2000 - 7. stol.př.n.l.) a Babylónie

- Jádrem nejdříve město **Aššur** (najdi), později **Ninive** - **přepychové hlavní město**
- Rozloha země v průběhu staletí velmi kolísala, neustálé soupeření s Babylónskou říší
- **Sargonovská dynastie** (král Sargon II., konec 8. stol. př. n. l.) - nejslavnější dynastie Asyřanů
- **Aššurbanipal** - nejvýznamnější panovník, založil v **Ninive obrovskou knihovnu** (25 tis. klínopis. tabulek)
→ informace pro studium Mezopotámie. Po jeho smrti úpadek.
- R. 612 př. n. l. bylo Ninive dobyto a zničeno Babyloňany (Novobabylónská říše) → zánik Asýrie

Ninive - pozůstatky

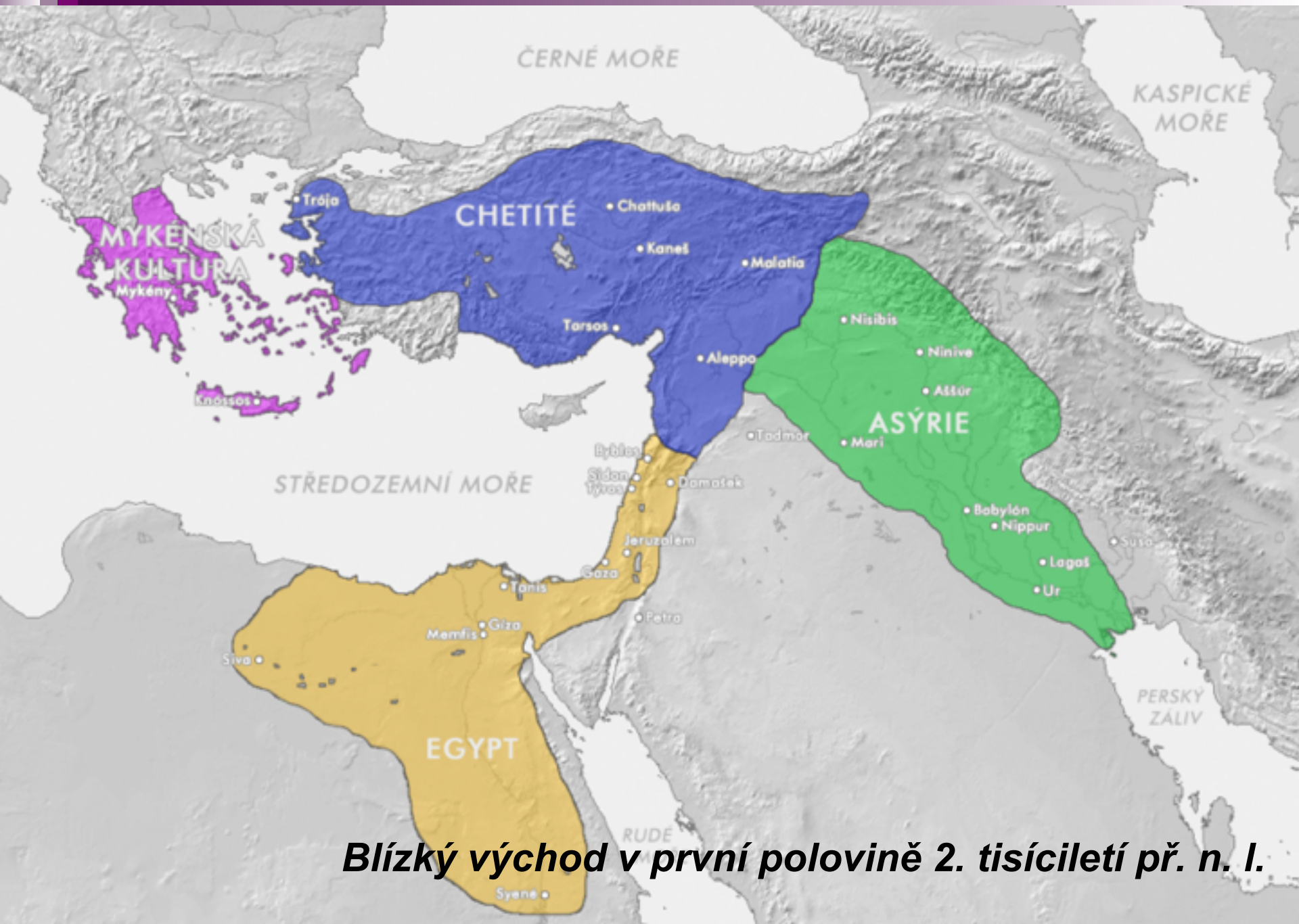
Aššurbanipal na lovu

Babylónie a Asýrie

- Jižní část úrodné oblasti ř. Eufrat a Tigris → spousta měst (lidí) → boje o nadvládu. Kdo ovládal Babylón (často Asyřané, později i Chetitě) snáze ovládl další oblasti.
- **Chammurapi** (18. stol.př.n.l.) - dobyl Asýrii, jedním z nejschopnějších válečníků, diplomatů a organizátorů své doby. Zcela nově organizoval státní správu - byrokratický aparát s kvalifikovanými úředníky a místodržícími.
- **Chammurapiho zákoník** - vycházel ze sumerských a akkadských zákonů. **Obyvatelstvo se dělilo na privilegované, neprivilegované a otroky** („oko za oko, zub za zub“).

Chammurapiho zákoník

ČERNÉ MOŘE

KASPICKÉ
MOŘE

MYKÉNSKÁ
KULTURA

Mykény

Knossos

Trója

CHETITÉ

• Chattuša

• Kaneš

• Malatja

• Tarsos

• Aleppo

• Nisibis

• Ninive

• Aššur

ASÝRIE

• Mari

• Todmar

• Byblos

• Sidon

• Tyros

• Damask

• Jeruzalem

• Gaza

• Tanis

• Memfis

• Giza

• Siva

EGYPT

RUDE

• Syené

• Babylón

• Nippur

• Lagoš

• Ur

• Susa

PERSKÝ
ZÁLIV

Blízký východ v první polovině 2. tisíciletí př. n. l.

Chetité

- Indoevropský národ v Malé Asii (?)
- Centrem město **Chatušaš** (střední Turecko)
- Chetitština je prvním písemně zaznamenaným indoevropským jazykem. O rozluštění jazyka se zasloužil český badatel **Bedřich Hrozný** - český orientalista, který v r. 1917 rozluštil jazyk starověkých Chetitů.

Chetitské klínové písmo

Novobabylónská říše

- r. 612 př.n.l. dobyli novobabyloňané Aššur a Ninive (**jakou říši?**)
- **Nabukadnezar II.** - dobyl v 6. stol.př.n. l. Jeruzalém a místní obyvatele (?) přesídlil do Babylonie („**babylonské zajetí**“)
- Město Babylón
 - založeno již v akkadském období, ale největší význam získal až v staro
 - novobabylónském období (viz rekonstrukce v odkazech)
- **v r. 539 př.n.l. dobyli Babylón Peršané**

Rekonstruované hradby Babylónu

Autor: Aziz1005 – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=17173255>

- **Ištarina brána** byla osmou bránou babylónského vnitřního města. K její výstavbě došlo kolem roku 575 př. n. l. z příkazu Nabukadnezara II. a byla zasvěcena babylonské bohyni plodnosti, lásky a války, [Ištar](#).
- Ve 30. letech 20. století byla postavena její rekonstrukce v Pergamském muzeu v Berlíně. Další jednotlivé zachované části jsou rozptýleny v několika muzeích po celém světě.

Literatura a věda

- Písmo sloužilo nejdříve pouze k úředním záznamům. Studium písma (spec. školy) se zabývali písaři (světští x chrámoví).
- **Hymny** - oslavné písně na bohy a panovníky
- **Báje a pověsti** - o potopě světa, příběhy, které byly předlohou pro biblická vyprávění
- **Eposy** - dějepisně bohaté hrdinské básně

Epos o Gilgamešovi (kdo byl Gilgameš?)

Epos o Etanovi - létá na orlovi → popis Země z výšky

Kromě čtení, psaní na vysoké úrovni **přírodní vědy**:
zeměpis, přírodopis, astronomie (pohyby planet, předpovídání zatmění Měsíce a Slunce), matematika (rovnice, odmocniny)